

"СВОБОДА" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays. Owned by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Class Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1914 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДЕ КОРОТКО, ТАМ РВЕТЬСЯ

П'ятнадцять селян згинуло в селянських заворушеннях під Польщею, а польська телеграфічна агенція, що звичайно спішить подавати з Польщі вістку, як який полковник чихне, ані словом не мружне.

Якби не новинарська агенція Associated Press, то ми в Америці й не знали би про таку подію так, гейби ця подія не мала ніякого суспільного ні політичного значіння, гейби хтось 15 мух убив.

Тимчасом усякому, що має хочби найменший політичний глудз, знає, що ця подія має суспільне й політичне значіння, і то не мале.

Упали селянські трупи з рук польської державної поліції. Впали підчас селянських заворушень. Ці заворушення виникли на тлі жнив, а саме тоді, як дідичі спровадили на жнива робітників з інших околиць краю. Можемо собі представити положення. На жнива приходять спроваджені дідичами рідничі робітники з інших місцевостей. Місцеві селяни, що сподівалися збирати жнива з двірських ланів, протестують, а коли це нічого не помагає, не пускають чужих робітників до роботи. Пан викликає державну силу. Приходить державна поліція. Починається „вспокоювання“, приводження ладу й порядку. Славна польська „пацифікація“. Поліція стріляє. Падають ранені. Падають трупи. В околиці Руди було 8 убитих, 10 ранених. Коло Пшеворська 7 убитих.

Справа, очевидно, ще не скінчилася. Польський уряд не подарує селянам „заворухень“, чи „бунту“. Підуть ще арешти, суди, присуди. Будуть ще напихати криміналі. Може й виставлять шибеницю.

Та чи винувати ті селяни, що їх тепер ранили, вбивали, що їх будуть судити, що їх ще будуть арештувати, що їх будуть вішати? Що заставило цих селян піти проти чужих сільських робітників? Релігійна різниця? Ненависть до чужого? Адже приходили до галицьких сіл нераз на жнива робітники з інших околиць, і не любили це місцеві селяни, що ждали самі заробити собі на жнивах на ланах, алеж досі ніколи ця ворожнеча не доходила до таких границь. Чому тепер селяни розізлися до того, що не пускали чужих робітників на лани? Хто пігнав селян до цього?

Ми знаємо, хто: Цар-голод! А через що цар-голод таку силу дістав під польським урядом? Через те, що польська держава лишила селян безземельних, через те, що вона не вирішила земельної потреби. Через те, що вона лишила селян без землі, без варстату праці.

І не тільки що не дала землі, але й ще забрала від нього всі його зарібки під покришкою преріжних податків. Ці податки пустила не на допомогу потребуючим, але на вдержування великої армії, на вдержування коштовного, а непотрібного урядничого апарату, на удержання великої маси поліції й тайних шпівнів, щоб хоронитися перед народними масами.

Винуватим за селянські трупи є польська держава. Нині ця держава лютує над селянами. Нині вона стелить трупи, буде шибениці. Але прийде час, що селяни виставлять таку шибеницю, що на ній прибіють цю Польщу.

ДАЙТЕ ПРАВИЛЬНУ СТАТИСТИКУ!

1935 року вийшла в Києві груба книжка українською мовою під назвою „Народне господарство УСРР“. Так уже здавна повелося, що советська статистика є знаряддям політики комуністичної партії. Тут є повний розрахунок більшості цифр і фактів у вдарити „по голові“ сухими числами, розміщеними по таблицях, щоб зробити вражіння й на недовірливих економістів. Люди не вірять тепер словам, але числам вірять більше. Зрештою статистику фальшують у всіх країнах без вільної преси та без громадської контролю, як наприклад, у Німеччині, в Італії і в інших.

Правда, советська статистика показує, що від 1929 до 1933 р. населення українських міст зросло майже на 1,800,000 осіб. Певно між ними є багато українців, що покинули село, але знаємо, що Москва старається українців до міст не пускати. Отже значна частина цього приросту в містах — неукраїнська. Ось чому „Народне господарство УСРР“ не дає відомостей про національний склад людності советської України. А що спостоснення України після „першої п'ятирічки“ було найбільше, то советські статистики рішили не публікувати нічого про рух населення після 1933 року.

Дайте правильну статистику! Хочемо бачити й знати, що зробила Москва з українським народом, хочемо знати наші втрати і невинні, змислені жертви для ненаситного московського Молоха.

Статистик.

ЗАВ'ЯЗКА ДРАМИ

Перші тижні нового французького уряду позначилися цілою низкою нових законів на користь робітництва. 40-годинний робочий тиждень, побільшення заробітної плати, платна відпустка, поширення соціального забезпечення і т. і. Всі ці закони мають своє додаткове значіння, бо й цій ділянці треба було певних реформ, на які чомусь ніяк не могла спромогтися правля. Однак робітництво залишалося лише частинно вдоволенним. Зменшення годин праці його ніяк не задовольняє. З другої сторони уряд узяв під увагу тільки фабричне робітництво, не звертаючи найменшої уваги на сільське робітництво, яке в дійсності більше терпить від міського пролетаріату. В цьому ігнорантському відношенні до сільського робітництва є певна схожість теперішнього французького уряду з московським більшовизмом і цілковита відмінність з еспанським соціалізмом, який головну увагу звертає на селянство.

Велике нагромадження французьких капіталів дає спромозу урядові продовжувати свої плани. Ще в минулому році було стверджено, що у французьких банках прибралося 26 мільярдів, які не мали найменшого примінення, були, кажучи французькою мовою, „блукочиві“. Однак вкупі з цим дефіцит державного бюджету в 1935 році вивинув коло 10 мільярдів франків. За перше півріччя 1936 року він уже вносить 7 мільярдів франків. Загально в 1935 році ласиви державної скарбниці

винесли 18.5 мільярда франків. Державна скарбниця з приходом Блюма до влади була не тільки порожня, але попередній уряд Сара мусів затигнути позичку в Англії, щоб би покрити біжучі потреби держави.

Нічого дивного, що при такому фінансовому стані око нового уряду звернулося в напрямку приватного капіталу, на який уже й простяглися руки. Бо легко можна ухвалювати різні нові закони, легко можна вносити реформи, але для цього необхідні великі суми гроша. Однак посягання нового уряду пригадують фінансову політику колишнього уряду Еріота, що латав державні фінанси при допомозі конверсії довгів та випущенням кількох мільярдів дзвінкої монети, на яку держава не має ніякого покриття. Уряд Думерга був змушений затигнути внутрішню позичку в сумі 5 мільярдів франків, щоб хоч частинно покрити видатки держави. Уряд Блюма шукає 14 мільярдів у приватному капіталі, яких потребує уряд запевняє пустити в обіг тих 26 мільярдів, що своєю чисельністю загнали фінансовий рух, мов весняні криги біг ріки. Безперечно, що так довго, як вистарчить приватного капіталу, можна в різних формах його зужити, але це до певної міри нагадує політику московських більшовиків, які, виповівши війну капіталові, зуміли його впродовж короткого часу знищити на цілій території московської імперії.

У фінансовій ділянці до

нього часу уряд мав свою більшість у парламенті, чим до певної міри мусів заімпозувати навіть правим партіям. Але чи на довго? Треба знати, що провідники французького робітництва не є ніякими пролетарями. Все це переважно люди заможні, або люди, які досягнули доброго матеріального стану, стоячи на чолі робітництва. Якеж буде їхнє ставовище, коли врешті прийде жертовувати своїм власним майном? А треба мати на увазі, що радикал-соціалістична партія, що творить тепер разом з партією Блюма урядову коаліцію, має в своїх рядах навіть мільонерів, великих купців, промисловців, фінансистів та поміщиків.

Але завязка наближаючої драми не лежить у цій ділянці. Вона в політичній. Це потвердив недавно Тарде в своїм публічному виступі, це дуже добре зрозумів теперішній уряд. Поквапно він видав декрет про розв'язання „Кроа де Фи“, „Жинес патріотик“, „Парти насонал корпоратив“, що всі разом об'єднали в собі біля два мільйони молоді, та бувших військових, прекрасно зорганізованих та дисциплінованих. Хибним булоб думати, що цим декретом ті організації перестали існувати. Вони продовжують свою діяльність, як і продовжує перед кількома місяцями розв'язано „Аксіон франзес“. Очевидно їхнє існування стає негальним і в цьому власне криється найбільша небезпека для теперішнього уряду. Він має за собою робітництво, але проти себе всіх патріотів, фанатиків і напевно подавляючу більшість старшинського корпусу, а навіть і рядового вояцтва. А справжнім уже є страхом для всіх лівих єгерів світової війни, оборонців Вердену, маршал Петен та співтворець перемоги Антанта генерал Вейган, бувший шеф штабу маршала Фоша. Обидва генерали користуються безмежною пошаною й сліпим послухом цілої армії.

До цього часу, за винятком кількох дрібних сучіток, у Франції панує спокій. Коли не прийшло до зударів при перших починах уряду, то це завдячується тільки відмінній тактиці французького робітництва. Якщо воно булоб киднуло фабрики й вийшло демонстративно на вулиці, зудар і грізний вибух був немисливий. Сотні тисяч робітництва, що перебувають у Парижі,

сиділи в своїх фабриках і не давали найменшого протексту для виступу правих угруповань. Але перший подув загальної паніки пройшов мільйонами паризького населення. Люди покватно купували більшу кількість харчів, бажаючи забезпечити себе бодай у ці найнеобхідніші речі, а коли продавці відмовлялися задовольнити їхні потреби, паніка ще більш огортала населення.

Наслідки негальності правих угруповань починають уже себе виявляти. В Марсеї відбулася вже кривава бійка між прихильниками обидвох крайніх напрямків. В Кин „Кроа де Фи“ відбув велику демонстрацію, проти волі урядових чинників. Але до загальної реакції ще далеко. Вона прийде шойно тоді, коли наслідки нових реформ відчують дрібні промисловці, купці та селянство. Тому й праві, тепер негальні угруповання, виявляють не тільки зручність своєї тактики, але й водночас дали доказ, що їхнє членство є таке добре здисциповане й не буде самочинно виступати та давати противникові бука в руки. Завязка драми вже є, але нема ще пригожого менту для її розв'язки. Тільки дальший хід подій поставить її на порядок дня.

Ол. Бойків (Париж).

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІ.

Р. П., Пасейк, Н. Дж. — Ви порушили цікаву бизнесову справу. Але в такому виді як вона подана, вона багато не пояснює. Краще розповісти, як було дійсно з бизнесом, а тоді буде можна виробити собі ясний погляд як про цей бизнес так і перепони. Можна розумітися на бизнесі й теж втратити. Можна провалитися через конкуренцію з боку інших і т. п. Це теж треба мати на увазі. При тім треба вважати, щоб не згадувати імен, особливо тих, через яких потерпілося в бизнесі, бо такі завваги можуть втягнути газету в судові процеси. Якщо буде притримуватися тих завваг, радо помістимо допис на цю тему.

ДАЛЬША ПОМІЧ ПОВЕНЯНАМ.

Об'єднання переслало повенянам \$300.49 у таких громадах: Гвілінг, Вест Вірджинія, \$75; Норт Сайд, Пітсбург, Па., \$75; Джантани, Па., \$50.49; Гартфорд, Конн., \$50; Бресляв, Па., \$50.

Вартоломей Евтимович.

ВІЙСЬКО

І НАЦІОНАЛЬНО-ПОЛІТИЧНЕ ВИХОВАННЯ.

(Передрук із львівського часопису „Новий Час“).

Передвоєнна українська інтелігенція, навіть у тій своїй частині, що в рр. 1914—1917 одягла булі офіцерські відзнаки, вихована в російській школі та оточенні її мимоволі перейнявши їхнім безхребетним світоглядом та симпатіями, мала виразно демократичне, а часто й соціалістичне забарвлення, властиве загально-російській інтелігенції. Як це й личить соціалістам, була пацифістична й антимілітаристична. Її національна свідомість у відповідальних 1917—1919 роках ще не зросла й не окріпла настільки, щоб інтелігенція та могла мислити українськими державницькими категоріями — не доросла до патріотизму. Надавана ворожістю до царського режиму, вона дивилася на військовість — на офіцерів, військо, жандармерію, поліцію, й т. п., — як на підпору того зненавидженого режиму.

У відношенні до царату й московсько-російського державного апарату ворожість

була й оправдана й на місці, але... через брак державницького вироблення й одягла була офіцерські відзнаки, вихована в російській школі та оточенні її мимоволі перейнявши їхнім безхребетним світоглядом та симпатіями, мала виразно демократичне, а часто й соціалістичне забарвлення, властиве загально-російській інтелігенції. Як це й личить соціалістам, була пацифістична й антимілітаристична. Її національна свідомість у відповідальних 1917—1919 роках ще не зросла й не окріпла настільки, щоб інтелігенція та могла мислити українськими державницькими категоріями — не доросла до патріотизму. Надавана ворожістю до царського режиму, вона дивилася на військовість — на офіцерів, військо, жандармерію, поліцію, й т. п., — як на підпору того зненавидженого режиму.

браного в армії, повинна була в армії тій здобувати впливи й творити силу — понинна була українизувати її так, як це в міру своїх можливостей робили: генерал М. Драгомиров, полк. Остафій, П. Богачкий, брати Шаповали й багато інших, нам незнаних. Бо... чого варта найкраща політика, коли вона не спирається на власну збройну силу?!

Можливості працювати для української визвольної ідеї на полі військовості в рядах царської армії перед роком 1914. були величезні й траплялися на кожному кроці, надто взявши під увагу, що після японсько-російської війни армія та перейшла до територіальної системи комплектування, отже, що в полках, які стояли в Україні, переважав елемент український. Про призначення до полку в армії царської рідшала висота випускної ноти т. з. чинник, залежний від кожного кандидата — треба було тільки добре вчитися. З вибухом війни можливості ці ще й зросли. Іншаріч, що можливостей тих не бачили люди короткозорі, як нині заперечують їх люди сліпі чи несумлінні.

Щоб не зроблено мені закидів у критикі нашої передреволюційної інтелігенції пост-фактум, то дозволю собі пригадати заклик — несправджену надію Тараса Шевченка в його „Чигрині“:

„Можє зійдуть і виростуть / Може обоюди; / Розпанахають погане, / Гниле серце, трудне / І вицідять сукровату / І надлять живої, / Козацької тої крові / Чистої, святої“.

До змілітаризування світогляд та самої української нації закликав Т. Шевченко ще в р. 1844! А слова — накази Тарасові — зобов'язують і будуть зобов'язувати вічно! Вони наказують дивитися на військовість як на основу наспереди нашого національного Духа Генія! Не знаю, від кого довідали-

ся наші універсальні писаки, що „старшину армії виховували так, щоб вона з призьрством ставилася до кожного не військового: „шпака“, „цивіля“, „шляпи“ і т. д.

Мій курсовий офіцер в Чугуєвській школі, капітан гвардії П. Ів. Ашахан, в р. 1919. командант 2-го рекрутського полку української армії, наставив: „Ви — майбутні старшини. З честю носіть це лицарське звання. Якщо такі — завжди будьте сміливі й одважні, але не смійте бути зухвалцями чи нахабами, бо зухвалство — то одвага плембє. Будьте твердимі й незломнимі, але не смійте бути брутальнимі, бо то — твердість хама. Будьте чеснимі, але ніколи до перебільшення, бо то — чемність люка. Будьте мудримі, але ніколи не розумічайте, бо то — мудрість півголова. Високо несіть голову, але не задірайте носа, бо так роблять тільки вискочки! Ви — люди товариства; в товаристві доведеться часом випити — коли можете, пийте, стільки і доти, доки це справляє вам приємність, але не смійте напиватися, бо п'яний старшина — це ганьба для всієї армії; коли не можете — не смійте випити й краплини. Хочете, щоб вас шанували — шануйте інших. Памятайте, що

старшина — це мужська, це лицарська частина свого суспільства, а це зобов'язує. Памятайте, що старшина пішов до війська з власної волі — служба для нього — це обов'язок його гонору! Памятайте, що старшина 24 години на добу служить Батьківщині. Не забувайте, що на нас дивляться всі невійськові, які часто нас не розуміють і через це часто не люблять — памятайте про це особливо й будучи для них за найкращий взірєць усього найкращого, що є в людині. Нехіть до себе в колах цивільного суспільства ви повинні перебороти вашим джентельменством. Про ваші обов'язки підвладних ви мусите знати зі статутів. Головне — любіть салдату — й цінити у ньому людину“. — Де тут хочби найменший натяк на призьрство до невійськових? — Іншої науки за два роки перебування в Чугуєвській Школі я ні від кого не чув! Вона може існувати хіба в отроєній фантазії неоправданих пацифістів антимілітаристів, але про них говорить Шпенглер, що „пацифісти — це духові провідники феллахства“ — того феллахства, яке так гнівно картала в українця Леся Українка!

Є, щоправда, одна риса, характерна для кожного доброго старшини — по невблагливих приписках кодексу чести не сміє він дозволити, щоб його, а в його особі й військовість, хтось образив. Через це саме старшина не сміє — кодекс чести того вимагає, — насамперед не сміє давати причини до образи, а колиб факт образи всеж стався, то мусить старшина негайнож, бо спізнатися не сміє, — на образі зареагувати чинно й моментально. — Цього не можуть зрозуміти не-військові.

Кава філософія.

— Кава це страшно дурний напиток. — Чому? — Перше палять її, щоб була чорна, а потім доливають молока, щоб була біла, мішають з цукорією, щоб була гірка і додають цукру, щоб її осолодити. Вкінці гріють її, щоб була гаряча, а потім дмухають, щоб остудити.

Мешканевий годол.

До крамниці з радіо-приладдям входить клієнт і повертається до купця: — Прошу мені дати радіоапарат, але на короткі хвили, бо я маю дуже тісну хату.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

МУРИНСЬКИЙ ЮВІЛЕЙ.

Ньюйорські газети розписали минулого понеділка щиро про 25-літній ювілей міського поліцейського Семюела Бетел.

Бетелові справлено ювілей за те, що він був поліцейським 25 літ. Він дослужився ранги поліційного сержанта, а накінець поліційного поручника.

Відомо, ювілей справляється людям, яким ювілей належить, а це частіше людям, яким ювілей не належить.

На перший погляд бачилося, що Бетел, що муринці не є рівні під духовим оглядом білим людям, але нижчі від них. Цей погляд приймає багато наших людей, дарма, що ці самі американці, які нашим людям цю думку передали, мають таке саме поняття про нижчість нас самих. Звісно, вони цього нам не скажуть, бо вважають „політичніше” нас не вражати; але вже в цьому, що вони свої почування виразно не кажуть, ховається їх почуття про їх вищість: тим вони показують, що вони умово вищі, які можуть нас обдурити!

Таксамо в наших людей прийнялося загально звичайне в Америці переконання про вищість італійців. Є й люди, що про них інакше не говорять, як про „валів” або „дич-дигерс”.

РАСОВА НИЖЧІСТЬ.

На ювілею, що його поліцейські Бетелові справили поліцейські муринці й його церковні однодумці, Бетел говорив так:

„Занадто часто ми, муринці, дозволяємо дивитися на себе як на нижчу расу. Тимчасом нема ні одної інтелектуальної, моральної ні духової якості, для якої муринці не відкликалися. Дехто навіть боїться, що, якби так муринці дали рівну нагоду, то він перевищує би свого білого брата”.

Іншими словами, як муринці дозволяють білим людям дивитися на себе як на нижчу расу, то тим вони дають початок процесові, що кінчиться тим, що вони справді стають нижчими.

Чи багато є між білими поручниками ньюйорської поліції людей, що це розуміють?

ЯКА НАУКА ДЛЯ ЖИТТЯ?

Однак, хоч не легко до цієї правди додуматися, здається, що це трудніше з неї витягнути практичну науку.

Це, що сказав поручник Бетел, це тільки загальне правило, яке треба перекласти на правила про конкретні життєві ситуації. Отже де, при яких нагодах, дає людина відчуття людям своєї „раси” (або національності), що їх раса (або національність) нижча від іншої?

Коли людина буде вважати, то може знайти багато таких ситуацій. Наприклад, коли говориться: „Нашим людям свободи нема що давати, бо наші люди тільки сильної руки й сильної бука слухаються”. Або коли говориться: „Це є розумне становище, але наші люди розумного становища не займають”. Або коли говориться: „О, де з цим нашою чоловікові! він такої моральної науки не розуміє!” Або: „Де нам до жидів, поляків, американців!”

Це кожний таким висказом є погляд, про який власне говорив поручник Бетел: що муринці, наші люди не відкидаються на левні інтелектуальні, моральні або духові якості.

ДІЛА ГОЛОСНІ ВІД СЛІВ.

Зрештою не треба аж говорити таке. Вистарчає, як поводитися супроти своїх людей так, як не поводитися супроти чужих людей. Така поведінка звичайно показує, що своїх людей уважається за людей нижчого умового, морального або духового розвою.

У ЧОМУ РАБСТВО?

З слів проф. Фариса знов дістаємо образ кількох ситуацій, в яких пізнати рабського духа.

Між іншим, рабського духа видно в тому, що людина віддає іншій людині добро-

Навіть таке можливе, що людина може говорити людям уважати себе за рівних з іншими народами, але при тому поводитися так, що люди якраз з того винесуть інше враження, себто наберуться враження, що їм з іншими народами не рівнятися.

НИЖЧА РАСА?

Серед американців широко поширене переконання, якраз протилежне до того, яке своїм слухачам висказав поручник Бетел. Себто, що муринці не є рівні під духовим оглядом білим людям, але нижчі від них.

Цей погляд приймає багато наших людей, дарма, що ці самі американці, які нашим людям цю думку передали, мають таке саме поняття про нижчість нас самих. Звісно, вони цього нам не скажуть, бо вважають „політичніше” нас не вражати; але вже в цьому, що вони свої почування виразно не кажуть, ховається їх почуття про їх вищість: тим вони показують, що вони умово вищі, які можуть нас обдурити!

Таксамо в наших людей прийнялося загально звичайне в Америці переконання про вищість італійців. Є й люди, що про них інакше не говорять, як про „валів” або „дич-дигерс”.

Чи варта нам пройтися на сліпо якесь переконання, що поширене серед народних мас в Америці? Чи треба вперед його змирити й знайти, скільки саме в ньому правди?

РАБСЬКА РАСА?

Серед білих американців звичайно говорять про муринців як про нижчих людей у розумінню рабськості. Мовляв, муринці мають у собі рабського духа. Вони вважають білого за свого пана, за вищу людину.

Вони навіть кажуть: Чорних рабства не навчили біле панування. Вони вже з природи такі, їх натура схильється до улеглості іншій людині. Вони з природи раби. Вони не вміють держатися як свободні й рівні люди. Вони мусять мати над собою наставників, що їх батогами й силою женуть робити те, що інші люди роблять добровільно.

Як звичайно, такі речі говорять не тільки білі, жадні панування над чорними людьми, але й деякі чорні, що собі хотіли би над ними панувати.

ЧОРНІ РАБИ В АФРИЦІ.

Американський психолог Елсворт Фарис, будучи місіонером у Африці, розсліджував це питання.

Він шукав рубського по природі племені, але не знайшов. Нарешті йому сказали про племя Балоло, як справжніх рабів по природі. Ці муринці люблять признавати іншу людину над собою паном. Вони дозволяють продаватися з рук до рук без протесту. Вони віддають своєму панові добровільно фвою добичу, яку вони вполюють.

Проф. Фарис зайшов аж до рідного краю племені Балоло, і там побачив, що ці Балоло там зовсім не мають цих рабських нахилів, які вони показують у неволі. Вони не люблять признавати над собою панів, не віддали би іншому чоловікові своєї добичі і не давалися би продавати в неволю.

Який висновок зробив професор Фарис?

Вільно плоди своєї праці.

У тій частині Африки люди живуть з полювання. В Америці люди проживають інакше, рільництвом, промислом, торгівлею.

Цікаво, чи коли людина добровільно віддає іншому плоди своєї праці, це треба вважати за рабську признаку, де це не було би, чи це признак рабства лишень Африці, серед дикарів, що живуть з полювання?

ВЕЛИКИЙ ПРОЦЕС ОУН У ЛЬВОВІ

(Подано за львівським часописом „Діло”).

Підс. Мигаль гірко заплакав.

По півгодинній перерві зізнавав свідок Агатон Добрянський. На питання предсідника подав, що Бачинського пізнав у 1934 р., бо його хтось післав до свідка, щоб дати йому працю. І дійсно Бачинський дістав працю на два дні підчас виборчої акції. Своєю роботою виконав. Описав свідок оповідав про Мигаль, якого пізнав на якихось зборах. Мигаль робив корисне враження. Був енергійним, але одночасно надто вразливим. Патріотизм підс. Мигалья часто виходив поза межі, так, що свідок мусів нераз спинювати його. Дав підс. Мигалеві працю, бо прийшов до переконання, що Мигаль повинен зайнятися чимсь поважнішим. Пізніше підс. Мигаль робив на свідка враження незрівноваженої людини.

На питання свідка, чому часто поденерований, підс. Мигаль відповів, що над ним знуцалася сторожа з КОП-у. Свідок старався, щоб підс. Мигаль залишився при Організації Українців міста Львова. Одного разу підс. Мигаль запитав свідка, як повинен поступити вояк, який дістав наказ, щоб його виконати, але цей вояк знає, що наказ шкідливий. Тоді свідок відповів Мигалеві, що вояк не повинен виконати такого наказу. Додав, що не знав, до чого це відноситься.

На питання предсідника свідок подав, що підс. Мигаль питав його про це в 1934 р. На питання прокуратора свідок зізнав, що мабуть Мигаль звернувся до нього, щоб дати працю Бачинському. Було це на яких два тижні перед його вбивством.

На питання обор. д-ра І. Яримовича, яке враження під психічним оглядом робив підс. Мигаль, свідок подав його сильветку. Підс. Мигаль уважав, що його скривдили так, як уже більше людей не можна скривдити. Часто плакав, вбивав кудись і це робило враження, що підс. Мигаль ненормальний.

В тій хвилині підс. Мигаль нагло повстав з лави, схвилюваний і змінений на лиці, і хотів щось сказати, чи запропостувати, але його сусід-поліцейський посадив підс. Мигалья назад на своєму місці. Тоді Мигаль схилив голову на лавку і тихцем гірко заплакав.

Конфіденти поліції...

Свідок А. Орловський, поліційний агент, зізнавав про те, що підс. Феник ніс валізу з летючками та якимсь апаратом. На питання підс. Бандери, чи знає конфідентів поліції зпоміж українців, свідок відповів: так!

Свідок Казимир Тшемжалський, поліційний агент, зізнав, що слідував за підс. Івасиком і придержав його. На поліції знайшли в течці цього підсудного вибуховий матеріал. Підс. Івасик зізнав, що це прибори до хемії і що течку знайшов у поїзді. На питання прокуратора свідок зізнав, що за підс. Івасиком слідував на головнім дворці по його приїзді з Кракова. В поїзді слідували за цим підсудним поліційні агенти з Кракова: Чижевич і Капуста.

Свідок Степанія Ярош не вільно плоди своєї праці.

У тій частині Африки люди живуть з полювання. В Америці люди проживають інакше, рільництвом, промислом, торгівлею.

Цікаво, чи коли людина добровільно віддає іншому плоди своєї праці, це треба вважати за рабську признаку, де це не було би, чи це признак рабства лишень Африці, серед дикарів, що живуть з полювання?

Прийшла і тому її зізнання відчитано.

Підс. Спольського виводять зі салі.

Свідок Владислав Хімяк, поліційний агент, широко оповідав про зізнання підсудних: Спольського, Підгайного, Качмарського, Мигалья по їх арештуванні на поліції, згідно з актом обвинувачення. Щож торкається ролі підс. Федаківної, свідок заявив, що поліція ніколи не мала інформації, щоб вона належала до ОУН. Підс. Підгайний — заявив свідок — зізнав на поліції, що не є членом ОУН, але на прохання свого приятеля Бандери займався купном зброї. Підс. Мигаль зізнав на поліції, що Сеньків не знав нічого про плян убивства Бачинського перед його виконанням. Це може бути доказом, що підс. Сеньків до ОУН не належав і несвідомо пішов помогти товаришеві. По питанні обор. д-ра Е. Давидяка, м-ра Живневського та прокуратора поставили це свідкові низку питань підсудні: м-р Спольський, Ст. Бандера та Янів. Коли підс. Спольський поставив питання, чи його переслухували на поліції 9 днів і ночей без перерви, прокуратор зажадав рішення, щоб предсідник заборонив раз на завжди такі питання. Тоді предсідник спокійним голосом висловив, що може допустити такі питання, якщо вони мали декого відтяжати. Підс. Спольський заявив, що хоче відтяжати підс. Івасика і тому предсідник дозволив йому говорити. Підсудний додав, що підчас переслухування його 9 днів і ночей без перерви на поліції підсудний йому концепцію про підс. Івасика і тому він його обтяжив. На дальші питання Спольського, чи він зізнавав, про магазини, чи навпаки, поліція говорила про це підсудному, свідок признає, що підс. Спольський зізнав лише про два магазини, а про інші поліція вже знала. Таксамо зізнав свідка виходить, що поліція вже раніше знала про конспіративні помешкання ОУН у Львові. Вквіці підс. Спольський поставив питання свідкові, чи зізнав, що поза протоколом. Одночасно предсідник наказав усунути підс. Спольського з салі підчас того, як він став осуджувати свої зізнання зі саліства, як негідні українського націоналіста.

Підс. Бандера питаннями виказував, що він не мав псевдоніму „Кум”, як це зізнав свідок, покинувшись на зізнання підс. Спольського. Далі цей підсудний виказував свідкові, що він зізнавав інакше у варшавському процесі, ніж зізнав нині про псевдоніми підс. Бандери, Малюци та інж. Підгайного. Свідок мнявся і перерив. Вквіці ще два питання поставив свідкові підс. Янів і після того предсідник відложив розправу до понеділка.

Зізнання знавців.

Знавець проф. д-р Маріян Вєстшалевиц подав свою опінію про вибухові матеріали, що їх знайдено в валізі Феники і в течці Івасика та про петарду, що вибухла в друкарні Яськова. Механізми, які знайшли в валізі Феники та в течці Івасика — були звичайними запальними механізмами, без сили знищити щонебудь. Щодо петарди, яка вибухла в друкарні Яськова, то, на думку знавця, вона мала демонстративний характер і той, що її зладив, не хотів спричинити якоїсь більшої шкоди.

У справі цієї петарди дав теж висноження підс. Підгайний, а саме, що петарда не мала копєрти тому, що підсудний не хотів, щоб відломки з тієї копєрти могли когонебудь поранити.

ІДЬТЕ НА УКРАЇНУ

7 ДНІВ ДО ВАШОГО РІДНОГО КРАЮ, як будете подорожувати на поспішних кораблях

ВРЕМЕН EUROPA

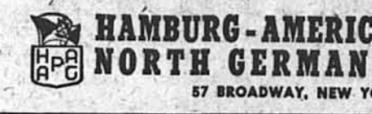
Поспішні потяги таки від самого корабля започатковують вам прийому подорож до Старого Краю.

Або подорожуйте популярними експресивними пароплавами

COLUMBUS HANSA - DEUTSCHLAND HAMBURG - NEW YORK

Знамениті залізничні поїзди з Бремену й Гамбурга

Ближчі інформації дасть кожний місцевий агент або головне бюро

чем протиукраїнської бригади, предсідник відхилив. Те саме сталося з питанням Бандери до свідка, чи він знає, що поліційний агент Ромуальд Новачевський представив Мигалеві, що є слідчим суддею і що переслухував його в цьому характері. (Дальше буде.)

ЗАКЛИК

до земляків села Сернюк.

Дорогі земляки! Виділі читальні Прогіти в Сернях Долішніх, рогатинського повіту, звертається до вас за поміччю. Польський державний закон загрожує замкненням, або відданням під свою контролю, тим освітнім товариствам, які не мають приписаної законом книгозбірні у кількості 500-томів книжок. Вслід за тим наші читальні Прогіти грозять велика небезпека, що її або починають, або віддають під польську контролю, яка знову надішле свої книжки і назначить свого бібліотекара. Які наслідки вийшли би з цього, не важко передвидіти.

Тому ми кличемо до вас, земляки, допоможіть! Поможіть нам гіршими, щоби ми могли купити ті книжки й щоби ми могли вдержати цю нашу прогівну твердиню в наших руках. Бо ми самі не всілі цього зробити. Тепер на наших селах страшна нужда, люди прибиті злиднями, тяжко стянута навіть на податок. Крім того є ще інші потреби звязані з українським громадським життям, які приходиться нам виконувати. Ця остання загроза, то вже понад всі наші сили. Тому ми ще раз вас просимо: Поможіть! За вашу ласкаву поміч, наше село буде вдячне вам на віки.

Зачеги низку питань до свідка поставив підс. Бандера. І так підс. Бандера пригадав свідкові його зізнання, що поліція на 10 днів перед убивством Бачинського вже знала, що перший замах на нього мав політичний підклад. Чи ця вістка надала напрям сліdstва? Свідок відповів, що і так і ні. Поліція брала під увагу різні можливості та обставини. На питання Бандери, хто вів сліdstво у справі вбивства Я. Бачинського, а саме політична чи кримінальна поліція, свідок відповів, що політична поліція. Тоді підс. Бандера ствердив, що зізнання св. Фіца є суперечні зі зізнаннями свідка, бо св. Фіц зізнав, що сліdstво вела кримінальна поліція. Тут прокуратор заявив, що коли приїхав на місце вбивства Бачинського, то там була поліція і політична і кримінальна. На питання підс. Бандери, чи на похороні Бачинського був поліційний агент Владислав Хімяк і чи він мав за завдання ствердити, чи українське студентство візьме участь у похоронах Бачинського, свідок potwierдив, що дійсно В. Хімяк був. Не знає, чи В. Хімяк ствердив, що студентів не було на похороні. Питання підс. Бандери, чи ком. Цесельчук був кермані-

сіком. По переслуханні на поліції Д. Сусіка арештовано пізніше А. Горницького. Опісля свідок зізнавав про те, як і хто з підсудних займався перевозом нелегальної літератури. На питання прокуратора чи свідок стрінувся на терені Львова з помилками ОУН, що вбито когось, міркуючи, що це конфідент, свідок відповів: Так. Такий останній випадок є ще у сліdstві, яке ведеться у справі вбивства Копача.

Перший свідок Каз. Олексінький, кравець, зізнавав у справі плянованого виїзду підсудного Р. Сенькова до СССР. Тому, що свідок не вносить нічого нового до розправи, по кількох питаннях обор. д-ра Е. Давидяка і прокуратора, предсідник його негайно звільнив.

Поліційний агент у ролі сліdstва судді. — Відхилені питання.

Свідок Яків Фурман, поліційний агент, переповідав фрагменти зі зізнань на поліції у справі вбивства Я. Бачинського. Додав, що на яких 10 днів перед убивством Бачинського поліція дістала вістки, що плянований замах на Бачинського мав політичне підложє. У справі вбивства дир. Бабія переслухував вбивника М. Цара у шпиталі ІІ разів. Свідок ставив питання М. Цареві на картках і відповіді теж діставав письмєнні. М. Цар подав, що дістав приказ убити шкідника українського народу. Тому що М. Цар не був раніше у Львові і не знав осіб, з якими стрічався перед убивством, з його описів поодиноких осіб не можна було дійти, з ким він стрічався і хто видав йому приказ до вбивства бл. п. дир. І. Бабія. Цареві на картках і відповіді теж діставав письмєнні. М. Цар подав, що дістав приказ убити шкідника українського народу. Тому що М. Цар не був раніше у Львові і не знав осіб, з якими стрічався перед убивством, з його описів поодиноких осіб не можна було дійти, з ким він стрічався і хто видав йому приказ до вбивства бл. п. дир. І. Бабія. Цареві на картках і відповіді теж діставав письмєнні. М. Цар подав, що дістав приказ убити шкідника українського народу. Тому що М. Цар не був раніше у Львові і не знав осіб, з якими стрічався перед убивством, з його описів поодиноких осіб не можна було дійти, з ким він стрічався і хто видав йому приказ до вбивства бл. п. дир. І. Бабія. Цареві на картках і відповіді теж діставав письмєнні. М. Цар подав, що дістав приказ убити шкідника українського народу. Тому що М. Цар не був раніше у Львові і не знав осіб, з якими стрічався перед убивством, з його описів поодиноких осіб не можна було дійти, з ким він стрічався і хто видав йому приказ до вбивства бл. п. дир. І. Бабія. Цареві на картках і відповіді теж діставав письмєнні. М. Цар подав, що дістав приказ убити шкідника українського народу. Тому що М. Цар не був раніше у Львові і не знав осіб, з якими стрічався перед убивством, з його описів поодиноких осіб не можна було дійти, з ким він стрічався і хто видав йому приказ до вбивства бл. п. дир. І. Бабія. Цареві на картках і відповіді теж діставав письмєнні. М. Цар подав, що дістав приказ убити шкідника українського народу. Тому що М. Цар не був раніше у Львові і не знав осіб, з якими стрічався перед убивством, з його описів поодиноких осіб не можна було дійти, з ким він стрічався і хто видав йому приказ до вбивства бл. п. дир. І. Бабія. Цареві на картках і відповіді теж діставав письмєнні. М. Цар подав, що дістав приказ убити шкідника українського народу. Тому що М. Цар не був раніше у Львові і не знав осіб, з якими стрічався перед убивством, з його описів поодиноких осіб не можна було дійти, з ким він стрічався і хто видав йому приказ до вбивства бл. п. дир. І. Бабія. Цареві на картках і відповіді теж діставав письмєнні. М. Цар подав, що дістав приказ убити шкідника українського народу. Тому що М. Цар не був раніше у Львові і не знав осіб, з якими стрічався перед убивством, з його описів поодиноких осіб не можна було дійти, з ким він стрічався і хто видав йому приказ до вбивства бл. п. дир. І. Бабія. Цареві на картках і відповіді теж діставав письмєнні. М. Цар подав, що дістав приказ убити шкідника українського народу. Тому що М. Цар не був раніше у Львові і не знав осіб, з якими стрічався перед убивством, з його описів поодиноких осіб не можна було дійти, з ким він стрічався і хто видав йому приказ до вбивства бл. п. дир. І. Бабія. Цареві на картках і відповіді теж діставав письмєнні. М. Цар подав, що дістав приказ убити шкідника українського народу. Тому що М. Цар не був раніше у Львові і не знав осіб, з якими стрічався перед убивством, з його описів поодиноких осіб не можна було дійти, з ким він стрічався і хто видав йому приказ до вбивства бл. п. дир. І. Бабія. Цареві на картках і відповіді теж діставав письмєнні. М. Цар подав, що дістав приказ убити шкідника українського народу. Тому що М. Цар не був раніше у Львові і не знав осіб, з якими стрічався перед убивством, з його описів поодиноких осіб не можна було дійти, з ким він стрічався і хто видав йому приказ до вбивства бл. п. дир. І. Бабія. Цареві на картках і відповіді теж діставав письмєнні. М. Цар подав, що дістав приказ убити шкідника українського народу. Тому що М. Цар не був раніше у Львові і не знав осіб, з якими стрічався перед убивством, з його описів поодиноких осіб не можна було дійти, з ким він стрічався і хто видав йому приказ до вбивства бл. п. дир. І. Бабія. Цареві на картках і відповіді теж діставав письмєнні. М. Цар подав, що дістав приказ убити шкідника українського народу. Тому що М. Цар не був раніше у Львові і не знав осіб, з якими стрічався перед убивством, з його описів поодиноких осіб не можна було дійти, з ким він стрічався і хто видав йому приказ до вбивства бл. п. дир. І. Бабія. Цареві на картках і відповіді теж діставав письмєнні. М. Цар подав, що дістав приказ убити шкідника українського народу. Тому що М. Цар не був раніше у Львові і не знав осіб, з якими стрічався перед убивством, з його описів поодиноких осіб не можна було дійти, з ким він стрічався і хто видав йому приказ до вбивства бл. п. дир. І. Бабія. Цареві на картках і відповіді теж діставав письмєнні. М. Цар подав, що дістав приказ убити шкідника українського народу. Тому що М. Цар не був раніше у Львові і не знав осіб, з якими стрічався перед убивством, з його описів поодиноких осіб не можна було дійти, з ким він стрічався і хто видав йому приказ до вбивства бл. п. дир. І. Бабія. Цареві на картках і відповіді теж діставав письмєнні. М. Цар подав, що дістав приказ убити шкідника українського народу. Тому що М. Цар не був раніше у Львові і не знав осіб, з якими стрічався перед убивством, з його описів поодиноких осіб не можна було дійти, з ким він стрічався і хто видав йому приказ до вбивства бл. п. дир. І. Бабія. Цареві на картках і відповіді теж діставав письмєнні. М. Цар подав, що дістав приказ убити шкідника українського народу. Тому що М. Цар не був раніше у Львові і не знав осіб, з якими стрічався перед убивством, з його описів поодиноких осіб не можна було дійти, з ким він стрічався і хто видав йому приказ до вбивства бл. п. дир. І. Бабія. Цареві на картках і відповіді теж діставав письмєнні. М. Цар подав, що дістав приказ убити шкідника українського народу. Тому що М. Цар не був раніше у Львові і не знав осіб, з якими стрічався перед убивством, з його описів поодиноких осіб не можна було дійти, з ким він стрічався і хто видав йому приказ до вбивства бл. п. дир. І. Бабія. Цареві на картках і відповіді теж діставав письмєнні. М. Цар подав, що дістав приказ убити шкідника українського народу. Тому що М. Цар не був раніше у Львові і не знав осіб, з якими стрічався перед убивством, з його описів поодиноких осіб не можна було дійти, з ким він стрічався і хто видав йому приказ до вбивства бл. п. дир. І. Бабія. Цареві на картках і відповіді теж діставав письмєнні. М. Цар подав, що дістав приказ убити шкідника українського народу. Тому що М. Цар не був раніше у Львові і не знав осіб, з якими стрічався перед убивством, з його описів поодиноких осіб не можна було дійти, з ким він стрічався і хто видав йому приказ до вбивства бл. п. дир. І. Бабія. Цареві на картках і відповіді теж діставав письмєнні. М. Цар подав, що дістав приказ убити шкідника українського народу. Тому що М. Цар не був раніше у Львові і не знав осіб, з якими стрічався перед убивством, з його описів поодиноких осіб не можна було дійти, з ким він стрічався і хто видав йому приказ до вбивства бл. п. дир. І. Бабія. Цареві на картках і відповіді теж діставав письмєнні. М. Цар подав, що дістав приказ убити шкідника українського народу. Тому що М. Цар не був раніше у Львові і не знав осіб, з якими стрічався перед убивством, з його описів поодиноких осіб не можна було дійти, з ким він стрічався і хто видав йому приказ до вбивства бл. п. дир. І. Бабія. Цареві на картках і відповіді теж діставав письмєнні. М. Цар подав, що дістав приказ убити шкідника українського народу. Тому що М. Цар не був раніше у Львові і не знав осіб, з якими стрічався перед убивством, з його описів поодиноких осіб не можна було дійти, з ким він стрічався і хто видав йому приказ до вбивства бл. п. дир. І. Бабія. Цареві на картках і відповіді теж діставав письмєнні. М. Цар подав, що дістав приказ убити шкідника українського народу. Тому що М. Цар не був раніше у Львові і не знав осіб, з якими стрічався перед убивством, з його описів поодиноких осіб не можна було дійти, з ким він стрічався і хто видав йому приказ до вбивства бл. п. дир. І. Бабія. Цареві на картках і відповіді теж діставав письмєнні. М. Цар подав, що дістав приказ убити шкідника українського народу. Тому що М. Цар не був раніше у Львові і не знав осіб, з якими стрічався перед убивством, з його описів поодиноких осіб не можна було дійти, з ким він стрічався і хто видав йому приказ до вбивства бл. п. дир. І. Бабія. Цареві на картках і відповіді теж діставав письмєнні. М. Цар подав, що дістав приказ убити шкідника українського народу. Тому що М. Цар не був раніше у Львові і не знав осіб, з якими стрічався перед убивством, з його описів поодиноких осіб не можна було дійти, з ким він стрічався і хто видав йому приказ до вбивства бл. п. дир. І. Бабія. Цареві на картках і відповіді теж діставав письмєнні. М. Цар подав, що дістав приказ убити шкідника українського народу. Тому що М. Цар не був раніше у Львові і не знав осіб, з якими стрічався перед убивством, з його описів поодиноких осіб не можна було дійти, з ким він стрічався і хто видав йому приказ до вбивства бл. п. дир. І. Бабія. Цареві на картках і відповіді теж діставав письмєнні. М. Цар подав, що дістав приказ убити шкідника українського народу. Тому що М. Цар не був раніше у Львові і не знав осіб, з якими стрічався перед убивством, з його описів поодиноких осіб не можна було дійти, з ким він стрічався і хто видав йому приказ до вбивства бл. п. дир. І. Бабія. Цареві на картках і відповіді теж діставав письмєнні. М. Цар подав, що дістав приказ убити шкідника українського народу. Тому що М. Цар не був раніше у Львові і не знав осіб, з якими стрічався перед убивством, з його описів поодиноких осіб не можна було дійти, з ким він стрічався і хто видав йому приказ до вбивства бл. п. дир. І. Бабія. Цареві на картках і відповіді теж діставав письмєнні. М. Цар подав, що дістав приказ убити шкідника українського народу. Тому що М. Цар не був раніше у Львові і не знав осіб, з якими стрічався перед убивством, з його описів поодиноких осіб не можна було дійти, з ким він стрічався і хто видав йому приказ до вбивства бл. п. дир. І. Бабія. Цареві на картках і відповіді теж діставав письмєнні. М. Цар подав, що дістав приказ убити шкідника українського народу. Тому що М. Цар не був раніше у Львові і не знав осіб, з якими

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ВАГА РІДНОЇ ШКОЛИ.

Своя школа відіграє в житті одну з найважливіших ролей. Проте нераз занедбуємо цю справу, хоч бачимо, що молоде покоління пропадає в чужому морі. Якби хтось присвоював собі нашу приватну власність, то ми всіма способами старалися би її оборонити. Колиж хтось забирає нам нашу молодість, ми мовчимо і не стараємося оборонити цієї нашої власності. Дивимось ми на це і хоч жаль нам тої молоді, а проте на маємо сили волі піднятися і сказати: стривайте, це наше. Так відходять від нас молоді покоління, забувають рідну мову, рідні звичаї, відбиваються від своїх родичів, не розуміють нас старших, а часом покипкують собі з тих річей, які для нас найдорожчі. Не розуміють вони слів нашого генія: „Учітесь брати мої, думайте, читайте, і чужому научайтесь, свого не цурайтесь“.

З цього ми повинні зробити практичний висновок й старатися в кожній місцевості мати добру, рідну, школу, а також доброго учителя, який вміє би заохотити дітей до науки, та вміє ту науку подати. Різними представленнями, концертними декламаціями, піснями, або танками, він вивчав би у тих малих дітей пошану до свого мистецтва, до рідної культури. Бо наше мистецтво дуже багате. Його шанують чужі народи, та нераз ставлять його на першому місці. Чому ж би мали цуратися його наші молоді покоління?

Самозрозуміле, що добра школа і добрий учитель потребують також більше грошей. Але якби люди розуміли вагу школи, то вони не пощадили би грошей на ту ціль. Вони могли би придумати різні способи, щоб ті гроші зібрати. Вони не мусили би тих грошей витягати просто зі своєї кишені, а могли би їх роздобути при допомозі різних підприємств. При тім і самі мали би задоволення і придбали би фонди на добру річ, якою є школа.

Не жалуймо труду на ту ціль. Освідомлюймо нашу молодість з національному дусі, та виплекаймо у неї любов до рідної культури. бо коли ми цього не зробимо, то наша молодість пропаде для нас, а також пропаде для Америки, бо коли родичі не поставлять дитини змалку на ноги, та не виплекають в неї любови до гарних річей, то на старість з неї нічого не буде.

Петро Гринишин, Асторія, Л. Ай.

НОВІ КНИЖКИ З КРАЮ

- Д-р Шухевич Степан: ПІРКИНІ ЗО СМІХ. Воєнні оповідання \$ 85
Подянич, Б.: КІМНАТА З ОДНИМ ВХОДОМ. сенсаційна повість 50
Подянич, Б.: ТОВАРИШІ УСМІХУ. сенсаційна повість 40
Мродовень, Д.: ГАЙДАМАКИ, в двох томах 1.00
Гоголь, М.: СТРАШНА ПОМСТА та інші оповідання з передмовою М. Голубця 75
Радич, В.: МАКСИМ ЗАЛІЗНЯК, в двох томах 1.00
Найдовський, Андрій: ЗА НАЖИВОЮ. Повість з галицького селянського життя 50
Турянский, Осип: СИН ЗЕМЛІ, в двох томах 1.00
Горішівський, Л.: ПІД ПРАПОРИ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО 50
Будзиньський, В.: ГРЕМІТЬ, Історична повість 50
Самчук, Улас: МАРІЯ, хроніка одного життя 50
Голубець, Микола: ГЕБІ ВІДНО СЕЛО. (Нарис 50
Журба, Г.: ЗОРІ СВІТ ЗАПОВІДАЮТЬ з післясловом М. Голубця 50
Косач, Юрій: СОНЦЕ В ЧИГИРИНІ. Повість про декабристів на Укр. 50
Павло, Свій (Свєшівський): СТЕПОВІ ОПОВІДАННЯ 50
Веряч, Жиль: ЗАМОК У КАРПАТАХ 50
Островський, В.: ЗА ГРОШЕМ. Оповідання 50
Голубець, Микола: ЗА УКРАЇНСЬКИМ ЛЬВІВ. Епіюди боротьби XIII-XVIII в. 25

Замовляйте у кингарні Свободи: "СВОБОДА", 81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

МАРІЯ
повість
УЛАСА САМЧУКА
ціна 50 центів.
Замовлення слати на адресу: "СВОБОДА" 81-83 GRAND ST., P. O. BOX 346 JERSEY CITY, N. J.

ПОЩО ГРАТИ ТІ САМІ ТЕАТРАЛЬНІ ШТУКИ? — ГРАЙМО ВСЕ НОВІ

- ІНСТИТУТКА. Інцензація на 6 картин, з повісті Марка Вовчка. Надається до вистав, спеціально для жіночих і дівочих клубів і кружків (12 осіб, 10 жінок і дівчат, 2 чоловіки) Ціна разом з партитурою 35 ц.
ЖЕНИХ (Бандити). Комедія на 2 дії зі співами (7 осіб) 20 ц.
ІХАВ СТРЕЛЬЦЬ НА ВИРОНЬКУ. Песа на 5 дії. 3 режисерськім завданнями. Осіб 9 30 ц.
ТУРЕЦЬКІ СТАРОСТІ. Комедія на 3 дії. 12 осіб 35 ц.
ОЙ МОРОЗЕ, МОРОЗЕНКУ. Драма на 3 дії. 3 передмовою і режисерським завданнями. 9 осіб 30 ц.
МИ ІДЕМО В БІЛІ. Драма на 4 дії. 3 режисерськими завданнями. (8 осіб) 25 ц.
СТРАШНА ПІМСТА. Драма на 4 дії. Історична драма з часів нападу татар та турків на Україну. (12 осіб) 25 ц.
ДЕСЯТИК ЛЮЛЬКА (Во війна війною). Жарт на 3 дії. 8 осіб 30 ц.
МОДЕРНИЙ ГОСПОДАР. Комедія на 3 дії. (10 осіб) 25 ц.
КУМ СОЛТИС. Комедія на 3 дії. 10 осіб 30 ц.
ГЕТЬ З МУЖЧИНАМИ. Комедія в 3-ох діях. 14 осіб 35 ц.

Замовлення РАЗОМ З НАЛЕЖИВІСТЮ слати на адресу: "СВОБОДА", 81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

ПРИЯТЕЛІ
Ми переконалися, що як тільки хтось має з нами до діла, зараз стається одним з наших багатьох приятелів.
Це діється тому, що ми обслуговуємо людей уже довгі роки і завжди стараємося, щоб зеднати собі якнайбільше приятелів серед усіх тих, котрим ми даємо услугу.
STEPHEN J. JEWUSIAK & SON FUNERAL DIRECTORS
77 Morris St., Jersey City 34 E. 38 St., Bayonne
Phone: Bergen 4-5989 Phone: Bayonne 3-0546

П'ЯТЬ СТУПІВ ВІД РІВНИКА.

Москити, терміти, гроші й вибори. — Ящірки, приятелі людей. — Як Господь сотворив маляйця? — Султан приймає. — Дівчата й жінки. — Ливні мужчини. — Все за підписи! (За д-ром М. Йорданом.)

Макасар це місто на Так прийшло до трьох острові Целебесі, п'ять тьой й останньої спроби. ступнів на південь від Тепер уже добрий Бог рівника. Лежить під сіт був дуже обережний, деркою, щоб охоронитися жав глину над вогнем ані перед москитами. Зі двору чути нічний концерт сверщків і пронизливі крики папуг. Перед москитами годі оборонитися, не помагають газіві свічки, смердючі бомби і т. п. Багато помагають у боротьбі проти москитів ящірки. Нічю вилазять вони із кривок, дзять по стінах, по стелі, ловлять москитів. Тому то в тропікальних околицях дуже шанують ящірок. Як лише стемніється, зявляється їх повно на стінах, а кожний тубилець любо поглядає, як вони нищать комаху.

Другим нещастям є терміти. У тропікальних околицях Австралії всі діми побудовані на стовпах, оббитих циновою бляхою. А то інакше терміти зіли би весь дім. Нпр. у Манілі терміти дісталися до панцирної касти та зіли два міліони на перових пезів. Мешканці Филиппин використовують цей алетит термітів у боротьбі проти політичних противників. Коли якась партія в якійсь виборчій окрузі почувается засланою, вкине до виборчої урни кілька термітів. Коли потім виборчий комісар хоче обрахувати картки, не знайде там нічого: терміти зробили в урни порядок.

Маляйці мають такий переказ про походження своєї раси: Одного дня постановив Господь сотворити чоловіка. Взяв глину та дбайливо виробив із неї чоловіка, потім подержав хвилину над вогнем. Та він подержав цього глиняного чоловіка задовго над вогнем, бо випікся зовсім на чорно. Себто був мурином із тієї глини.

— Ні, — подумав добрий Бог — такий опалений чоловік негарний. — Знову взяв глини, виробив з неї чоловіка і тепер держав уже коротше над вогнем, щоб знову не вийшов мурин. Та видно тепер держав того чоловіка закоротко над вогнем, бо в висліді одержав напів спеченого чоловіка, себто європейця.

Цей султан коштує голяндців, немало. Його апанажи з податковими доходами виносять величезну суму; султан вдовб-

лений, що в сяві своїх почестей не потребує брати відповідальности за державні справи. Не може забирати слова Голяндський „більший брат“ веде ті справи, а султан це наче концесія для юрби.

Або чарівний острів Балі! Дівчата їх гарні, та що з того, коли вони всенький день жууть „бетель“, а червоний сік спльовують правобіч і ліворуч здовж вулиці, у рив. І всі сплювають собі зуби, бо вірять, що щойно тоді стають увавні дозрілим. Зрештою вони гарно збудовані, диня класично пропорціональні, ступають злегенька. Іх танець у святинях дуже мельодійний та ритмічний.

Значно більше тут жінок. Жінки працюють, мужчини лінують, проводять час на двобоях півнів, вигілюються в тіні пальм. Кожний мешканець Балі має пересічно по чотири жінки.

Цікавий спосіб плачення мають туземці в тропікальних околицях, як взагалі на Сході. Платять підписами всюди: в готелі, на кораблі, в поїзді підчас руху, взагалі коли хто предложить рахунок, гість ставить лише свій підпис, одначе грошей не дає, а йде собі далі спокійно. Хто хоче поїхати автом, підписується шоферові. Хто хоче відвіститися содовою водою з віскою, робить те саме у барі вейтрові. Можна такими підписами перемістити і цілий місяць, замесити готівкою. Та мабуть не трапляється таке, щоб такий, що понаписував через місяць повно своїх підписів, не заплатив по місяцеві. Готелеві касієри знають своїх людей і визнаються в тій масі підписів так добре, як нпр. книжковий біжучого конта якогось банку на чеках.

Тепер почалася двогодинна парада з бубнами, свиставками, клярнетами та прапорами. Все військо, що стояло залогою в Джокджакарті, наемники, у фантастичних одностроях перейшли туди в походи. Перед престолом зупинилися та схилили прапор.

Як принесели високовантажені носилки із дарами-живими для народу, до престолу став наближитися навколішки надворний майстер церемонії. Став промовляти. Дякував в імені всіх підданих за щирі дарунки його величності султана. Вкінці подавали поливнику та сендвичі, а кожний був у якнайкращому настрою.

Цей султан коштує голяндців, немало. Його апанажи з податковими доходами виносять величезну суму; султан вдовб-

LEHIGH VALLEY SERVICE
ЦЕНТА ЗА МІЛЮ В ПАСАЖИРСЬКІЙ ПРОГУЛЬЦІ В НЕДІЛЮ, 12. ЛІПНЯ
EASTON \$1.50
BETHLEHEM \$1.75
ALLENTOWN \$1.85
LEHIGHTON \$2.35
MAUCH CHUNK \$2.40

Потяги відбудуться в Нью Йорку з ПЕНСІЛВАНІЙСЬКОГО СТАЦІЇ в 7:15 ранку. Східний звичайний час. Поворот в неділю вночі.

Інформації і бікети до набути в Consolidated Ticket Office, Pennsylvania Station, Hudson Terminal, or Genl. Eastern Passenger Agent, 500 Fifth Avenue. Tel. Longacre 5-4021

LEHIGH VALLEY RAILROAD The Route of The Black Diamond

Приятельки. — Петро каже, що я — головна його думка. — Ну, то я бачила його тепер у парку з якимись побічними думками.

РЕВМАТИЗМ ЗДЕРЖАННЯ УПРОДОВЖ 48 ГОДИН. Новий лік виборського лікаря приносить шість тисячам. — Прогляне ревматизму докучливість со спини, з суглобів і з м'язів.

БОЛІ ПРОМИНАЮТЬ ЗВИЧАЙНО ПЕРШОГО ДНЯ.

Отрути у вашій крові спричинюють ревматичні болі, задержаність та напухлість і не дають вам спокійно рухатися без докучливих болів. Шобі полекшити свої страждання, ви мусите увилити свою кров від отрути! Ця докторова нова медична робота це швидко. Не має в собі дурману — безпечна для молодих і старих; не чинить небезпек серцю. Називається цей лік BARKUSOL і ви можете спробувати його на отсій дестельній пропозиції: Візьміть отсе оголошення і зашліть його поштою враз з вашим називом і адресою до: Atkins Laboratory, 44 East 63rd Street, New York City. Можете теж прийти особисто. Грошей не вимагають. Заплатіть почтареві \$1.85 і кілька центів за доручення (C.O.D.), коли він принесе вам Баркусол. Уживайте його дві доби (48 годин). Як не почувте полекшити, то неузятий лік поверніть, а ми вам відішлемо вашні \$1.85. Пошто терміти ще один день? Години: 10 до 4. 156,66 (Svoboda)

ДРІБНІ ОГЛОШЕННЯ

НА ПРОДАЖ 141-АКРОВА ФАРМА, великі й гарні будинки, полілішня земля, сад, ліс добрий на матеріял, коні, корови, зярадя, збір. Ціна \$2,500, Готівкою \$1,000. Пишіть до: S. MORANSKI, 14 Washington Ave., Bath, N. Y.

НА ПРОДАЖ 5-АКРОВА ФАРМА, дім на 7 кімнат з всіма уліщеннями, опочивні дерева, церква, школа, автобуси, близько дороги № 10. Голоситися до: KORN, Malapardis Rd., Whippany, N. J.

ПОТРІБНО ПАНА НА МЕШКАННЯ. Близько до стації. 156-7. JAKULKA, 138 E. 4th St., NEW YORK CITY.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET, between 1st and 2nd Avenues, NEW YORK, N. Y. Tel. GRAMERCY 5-2410. Урядові години: рано від 10 до 12, ввечір від 6 до 8, а в неділі рано від 10 до 12.

НЕПРИЯТЕЛЬ РЕВМАТИЗМУ
Біль в руках, ногах, крижках, змино в ногах, а поза шкірою як би мураваї лавили. Ті несуті уступайте по ужитку "SORKO". Солік коштує \$4.00. Надаєтьність висилайте разом з замовленням на адресу: 120- CH. LOZINSKI, Dept. 5, 2325 N. Mulligan Avenue, Chicago, Ill.

ПЕТРО ЯРЕМА УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕВНИК
ЗАНІМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ 129 E. 7th STREET, NEW YORK, N. Y. Tel. Orchard 4-2568. BRANCH OFFICE & CHAPEL: 707 PROSPECT AVENUE (cor. E. 185 St.), BRONX, N. Y. Tel. Ludlow 4-2568.

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА.

Тарзан поступав за чорношкірим воїном з переконанням, що зближається до невідомого села, в якому є ув'язнені його два приятелі, чи, як їх звали, „Близнята Тарзана“. Фактично ж чорношкірий провадив його не в напрямі свого села, де справді знаходилися хлопці, тільки деінде: в напрямі зготовленої лапки.

Бажання якнайскорше злучитися з хлопцями було у Тарзана таке велике, що він не давав Чорному ні на хвилину відпочити. Коли чорний хотів присідати, Тарзан підганяв його, щоб ішов далі. Вкінці чорний зовсім охляв на силах і, виснажений до краю, впав на землю. Тарзан підняв його, взяв собі на плечі й по-дався далі.

Ось як маширували вони три дні, майже без упину, аж доки не дібрались до провалля, під обох боках якого зносилися прямо високо береги. Тут чорний затримався і промовив: „Тепер ти не потребуватимеш мене більше. Ось ступай лише цим проваллям, а далі перейди долину і там знайдеш село племені Мугава.“

„В цьому селі знайдеш двох білих хлопців, живих або мертвих“. Тарзан подякував дикунів за те, що його запровадив сюди, і подався в напрямі провалля, не маючи найменшого поняття про те, що входить на долину смерті, на долину, що в неї нема вороття. Чорний воїн стояв позаду й адоволено впроважав очима Тарзана на той шлях.